

Zpráva o šetření

ve věci diskriminace z důvodu věku při poskytování služeb

Na veřejného ochránce práv JUDr. Pavla Varvařovského se dne 8. února 2013 obrátil pan A. M. (dále jen „stěžovatel“) se stížností na diskriminaci z důvodu věku, k níž mělo dojít při žádosti o vyzvednutí jím objednaného a jemu adresovaného balíku na pobočce poskytovatele poštovních služeb (dále jen „pošta“).

Čtrnáctiletý stěžovatel si přišel dne 8. února 2013 na pobočku pošty X. vyzvednout balík, který si sám objednal. Nicméně pracovnice pošty mu ho odmítla vydat, přestože se jí prokázal platným cestovním dokladem, když namítala, že nedosáhl hranice minimálního věku (15 let) pro přijetí balíku. Stěžovatel musel přivolat své zákonné zástupce, aby balík pro něj vyzvedli. Stěžovatel považuje uvedenou praxi za nepřiměřenou.

A - Předmět šetření

S účinností od 20. května 2013 jsem se ujal konečného vyřízení podnětu a předkládám následující zprávu o šetření, která je naplněním úkolu, jenž je veřejnému ochránci práv svěřen ustanoveními § 1 odst. 5 a § 21b písm. a) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

Předmětem mého šetření bylo posouzení, zda se stěžovatel stal obětí diskriminace z důvodu věku v přístupu ke službám poskytovaným poštou.

B - Skutková zjištění

Stěžovatel namítl, že odpírání vydání balíku, který si sám objednal, není adekvátní. Z webových stránek pošty je patrné, že vydávání zásilek od 15 let věku je obecně používanou praxí,¹ uplatnění zmíněného pravidla vůči stěžovateli tak nebylo ojedinělé. Bylo proto třeba zjistit, z jakých důvodů pošta pravidlo používá.

V rámci zahájeného šetření byla dne 29. dubna 2013 zaslána řediteli pošty pro region Y. Ing. A. B. výzva k vyjádření směřující ke sdělení podmínek nutných pro vydávání zásilek, jakož i k jejich zdůvodnění. K výzvě se dne 21. května 2013 vyjádřil C. D., ředitel odboru právního. Uvedl, že vydání balíku není vázáno na předložení občanského průkazu, neboť je možné vydat balík i po předložení řidičského průkazu či cestovního dokladu. Vydání je vázáno na dovršení 15 let věku příjemce zásilky. Tato podmínka je stanovena Poštovními podmínkami poskytovatele

¹ Čl. x a čl. y poštovních podmínek poskytovatele poštovních služeb.

poštovních služeb, které jsou součástí poštovní smlouvy uzavřené s odesílatelem. Věková hranice je podle ředitele odboru právního určena především z důvodu praktického, kdy se stejnou věkovou hranicí se lze setkat například u trestní odpovědnosti, povinnosti mít vystaven a nosit u sebe občanský průkaz apod. Dále uvádí, že nezletilí mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku, a jelikož není možné zkoumat u každého jednotlivě, zda je způsobilý převzít balík a zaplatit za něj, stanovila pošta věk 15 let jako věk, kdy lze mít za to, že příjemce je způsobilý k převzetí zásilky. Ředitel navíc uvedl, že převzetí zásilky může vyvolat různorodé právní následky, především jde o právní skutečnost, jíž počíná běh rozličných lhůt, a pošta může jen obtížně posuzovat, kdy je mladistvý schopen uvědomit si důsledky svého jednání. Rovněž uvedl, že pošta uzavírá poštovní smlouvu s odesílatelem, nikoliv adresátem. Při podání ovšem věk odesílatele pošta nezkontroluje, tudíž poskytuje přístup ke svým službám nediskriminujícím způsobem. Závěrem uvádí, že tato věková hranice se uplatní při dodání všech tzv. zapsaných zásilek, tedy poštovních zásilek, jejichž převzetí příjemce stvrzuje, a poukázaných peněžních zásilek.

C - Hodnocení věci zástupcem ochránce

[1] Poskytovatel poštovních služeb

Ustanovení § 2 zákona č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jako „zákon o poštovních službách“), definuje osobu *adresáta* jako osobu, jež je na poštovní zásilce jako adresát uvedena odesílatelem, a osobu *příjemce* jako adresáta, popřípadě jinou osobu, které podle poštovní smlouvy má nebo může být vydána poštovní zásilka nebo vyplacena poukázaná peněžní částka.² Zákon ale nestanoví hranici minimálního věku, záleží proto na jednotlivých subjektech poštovních služeb, jak a zda vůbec věkovou hranici stanoví. Tím ovšem není dotčena platnost jiných zákonů, především antidiskriminačního zákona.

Aktuální poštovní podmínky platné pro poštu od 1. srpna 2013 vymezují v článku x *způsobilost k úkonům souvisejícím s dodáním*. Ze znění čl. x vyplývá kritérium, které pošta aplikuje při vydávání zásilek. Tímto kritériem je věk příjemce, přičemž osobám mladším 15 let není přiznána možnost osobně vyzvednout vlastní zásilku. Tyto podmínky jsou součástí platně uzavřené poštovní smlouvy.

Pošta, jakožto držitel poštovní licence, má *povinnost zajistit, aby nedocházelo k neodůvodněnému zvýhodňování nebo znevýhodňování zájemců o základní služby*, které jsou obsaženy v jeho poštovní licenci,³ tedy i zájemců o doručení balíku. Jestliže pošta neumožňuje osobám mladším patnácti let přebírat zásilky osobně, jsou tito adresáti z pohledu odesílatele „problémovými příjemci“, neboť k převzetí zásilky je vyžadována součinnost další osoby, čímž je zvýšeno riziko nepřevzetí zásilky. Postup pošty může tyto odesílatele vést až k tomu, že nebudou odesílat zásilky osobám mladším 15 let, a to buď vůbec, nebo budou nuceni využít zprostředkování způsobilým příjemcem. Odesílatelé zásilek určených osobám mladším 15 let jsou tak proti

² Ustanovení § 2 písm. e) a f) zákona o poštovních službách.

³ Ustanovení § 33 odst. 4 písm. a) citovaného zákona. Porušení zmíněného ustanovení je deliktem ve smyslu ustanovení § 37a odst. 3 písm. c) citovaného zákona.

odesílatelům zásilek pro osoby od 15 let znevýhodnění tím, že pošta stanoví přísnější podmínky pro zprostředkování kontaktu mezi uvedenými osobami. Zda jednání pošty naplňuje znaky správního deliktu podle ustanovení § 37a odst. 3 písm. c) ve spojení s ustanovením § 33 odst. 4 zákona o poštovních službách, přísluší posoudit Českému telekomunikačnímu úřadu.⁴ V daném případě lze mít důvodně za to, že jednání pošty může být v rozporu s uvedeným zákazem neodůvodněného znevýhodnění určité části zájemců o služby pošty. Tj. lze se domnívat, že vyvstává důvodné podezření na naplnění znaků skutkové podstaty správního deliktu podle § 37a odst. 3 písm. c) zákona o poštovních službách. Pokud by pošta nezhodnotila změnu zmíněné praxe, je nasnadě, že by měl Český telekomunikační úřad využít svých dozorových pravomocí, v rámci nich případně navrhnout změnu poštovních podmínek, popř. zvážit uložení sankce.⁵

K hlavnímu argumentu pošty týkající se posuzování způsobilosti k právním úkonům, mohu uvést následující. Podle ustanovení § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“), je neplatný právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu. Rozsah neplatnosti je určen v ustanovení § 41 OZ tak, že neplatnou je jen ta část úkonu, již se důvod neplatnosti týká, lze-li tuto část oddělit. Věkovou hranici příjemce lze z poštovní smlouvy vyjmout, aniž by se zbytek závazku stal nespelnitelným. Jelikož stanovení věkové hranice příjemce tzv. zapsaných zásilek je diskriminační (viz níže), lze tuto část poštovních podmínek považovat pro rozpor se zákonem za neplatnou.

[2] Český telekomunikační úřad

Český telekomunikační úřad dle zákona o poštovních službách zajišťuje ochranu uživatelů, vede evidenci provozovatelů, provádí analýzy všeobecné dostupnosti základních služeb a přezkoumává nutnost uložení povinnosti poskytovat a zajišťovat základní služby, rozhoduje o udělení poštovní licence a dohlíží, zda provozovatelé plní své povinnosti dle tohoto zákona.⁶

Úřad je oprávněn v případě rozporu poštovních podmínek se zákonem o poštovních službách nebo zákonem obsahujícím pravidla ochrany spotřebitele, a to z důvodu nekalých obchodních praktik nebo z důvodu diskriminace spotřebitele, vyzvat provozovatele ke změně poštovních podmínek. V případě, že nedojde k nápravě ve stanovené lhůtě, zahájí Úřad řízení o správním deliktu.⁷

[3] Situace v rámci působnosti občanského zákoníku a nového občanského zákoníku

Pro posouzení případu je nutné zohlednit právní úpravu způsobilosti fyzických osob k právním úkonům. Jelikož se v dohledné době stane účinným nový občanský zákoník,⁸ považuji za vhodné věnovat se i nové úpravě.

⁴ Ustanovení § 36a odst. 1 písm. j) citovaného zákona.

⁵ Podle ustanovení § 37a odst. 4 písm. b) citovaného zákona může uložit pokutu až ve výši 2 000 000 mil. Kč.

⁶ Ustanovení § 36a citovaného zákona.

⁷ Ustanovení § 37a odst. 2 písm. c) a § 6 odst. 4 citovaného zákona.

⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“, nebo „NOZ“).

S nástupem účinnosti nového občanského zákoníku dojde v mnoha oblastech k podstatným změnám. Ty se nicméně netýkají způsobilosti fyzické osoby k právním úkonům. Stávající úprava ji vymezuje jako způsobilost fyzické osoby vlastními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti, přičemž vzniká v plném rozsahu zletilostí,⁹ což znamená, že fyzické osoby nabývají způsobilosti k právním úkonům postupně. Podle ustanovení § 9 OZ mají nezletilí způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené jejich rozumové a volní vyspělosti, kde rozumová vyspělost znamená schopnost posoudit následky svého jednání a volní vyspělost představuje schopnost své jednání ovládnout. Nový občanský zákoník nazývá způsobilost k právním úkonům *svéprávností*.¹⁰ Dosahuje se jí za stejných podmínek jako ve stávající úpravě (zletilostí, uzavřením manželství), jen připojuje další možnost, a to přiznání svéprávnosti, tzv. emancipaci, která je možná od 16 let.¹¹ Nově ovšem dojde ke zpřesnění způsobu určení míry svéprávnosti – ustanovení § 31 NOZ uvádí, že „každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.“ Změnu představuje ustanovení § 32 NOZ, podle něhož bude moct nezletilý jednat na základě souhlasu zákonného zástupce, tj. bude možné, aby nezletilý platně činil právní úkony, ke kterým by byl jen podle zákona nezpůsobilý. Dalším posílením vůle nezletilého je jeho způsobilost udělit souhlas k zákroku na svém těle, přitom nesouhlas nezletilého staršího 14 let se zákrokem je postaven na roveň souhlasu jeho zákonného zástupce (v případě, že se nezletilý a zákonný zástupce na zákroku neshodnou, rozhoduje o jeho provedení soud¹²).

Z výše uvedeného vyplývá, že již nyní je nezletilému přiznána určitá míra aktivní právní způsobilosti, a to s ohledem na jeho individuální vyspělost. V blízké budoucnosti ale bude způsobilost nezletilého k právním úkonům (svéprávnost) ještě posílena a rozšířena. Nejen proto by měla pošta zvážit změnu svých poštovních podmínek. Stávající věková hranice pro příjem vybraných zásilek se z pohledu nového občanského zákoníku jeví jako neudržitelná.

V zásadě lze rozlišit tzv. zapsané zásilky na *osobní a obchodní*. Posuzovat nezletilého ohledně toho, zda je schopen převzít dopis nebo balík, který mu zasílá jeho příbuzný či známý, považuji za absurdní. Co se týče způsobilosti k převzetí „obchodních“ zásilek, mám za to, že je-li nezletilý schopen si zboží objednat skrze prostředky dálkové komunikace, na vyzvání dojit na poštu s dokladem totožnosti a přiměřenými finančními prostředky, pak je po mém soudu dostatečně vyspělý k tomu, aby posoudil dopad svého jednání. Ovšem pouze za splnění podmínky, že disponuje finančním obnosem k zaplacení zásilky (což je součástí převzetí zásilky). Neboť umožní-li zákonný zástupce nezletilému dispozici s určitým majetkem, pak není pochyb, že ve svěřeném rozsahu není třeba dalšího svolení zástupce. V opačném případě by jednání zákonného zástupce postrádalo smysl. K podobným závěrům dospěla i odborná literatura, když uvádí, že úkon odpovídá rozumové vyspělosti, pokud je nezletilý schopen posoudit jeho důsledky,¹³ pokud se nezaváže k zásadním

⁹ Ustanovení § 8 odst. 1 OZ.

¹⁰ Ustanovení § 15 odst. 2 NOZ.

¹¹ Ustanovení § 30, resp. § 36 NOZ.

¹² Ustanovení § 95, resp. § 100 NOZ.

¹³ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník I, II, 2. vydání, Praha 2009, s. 112.

závazkům a pokud jde o úkon v jeho prospěch. Navíc v pochybnostech je vždy třeba předpis vykládat ve prospěch výkonu práva.

Současná generace osob mladších 15 let je dostatečně počítačově gramotná, aby si plně uvědomila, jaké následky její jednání v rámci tzv. e-shopů vyvolává. Zboží, které si děti objednávají, je především zbožím nižší hodnoty sloužící k uspokojení jejich osobní potřeby (oblečení, počítačové hry). Jestliže je dítěti dán k dispozici určitý finanční obnos, ať formou kapesného od rodičů či daru od příbuzných, nepovažují za rozumné, aby pošta vytvářela překážky svobodné vůle dětí. Chtějí-li své prostředky využít podle vlastního uvážení, pak je jednáním pošty nepochybně zasažena jejich důstojnost. Základní hodnotou moderních demokratických právních států je přitom úcta k člověku a přesvědčení, že lidé se rodí svobodní a rovni v právech a důstojnosti. Postup pošty vůči dětem mladším 15 let je nejen omezující, ale narušuje také jejich důstojnost, což je nepřípustné.

Argumentaci pošty ohledně následků, které převzetí balíku vyvolává, považují za bezpředmětnou, neboť pošta neví a ani nesmí vědět, co přesně je obsahem zásilky. Tudíž je nemožné, aby posuzovala způsobilost příjemce k převzetí zásilky, když nezná následky, které její převzetí vyvolává. Konečně právní řád zná jiné nástroje k ochraně slabších stran v soukromoprávních vztazích,¹⁴ není proto třeba, aby pošta vystupovala jako ochránce mládeže.

[4] Právo dítěte na soukromí

Úmluva o právech dítěte¹⁵ garantuje dítěti právo na soukromí, včetně zákazu svévolného zasahování do korespondence, přičemž stát se zavázal poskytnout dítěti zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům. Konkrétní odraz v českém právním řádu najdeme na ústavní úrovni například v člancích 7, 10 a 13 Listiny základních práv a svobod. Na zákonné úrovni je právo na soukromí garantováno v občanském zákoníku, přičemž judikatura dovozuje, že se bez dalšího vztahuje i na dítě.¹⁶ Speciální právní úprava je obsažena v zákoně č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní a ochranné výchovy, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu ústavní a ochranné výchovy“), vztahuje se tedy toliko na případy dětí s nařízenou ústavní či ochrannou výchovou. Nicméně podle ustanovení § 20 odst. 1 písm. g) a písm. n) citovaného zákona má dítě s nařízenou ústavní výchovou právo na udržování kontaktu s osobami blízkými, a to (například) formou korespondence a přijímat a odesílat korespondenci bez kontroly jejího obsahu (s obhájcem či opatrovníkem).

S vědomím právní úpravy uvedené výše je tedy nepochybné, že dítě má právo na ochranu soukromí, pod které se řadí rovněž zákaz svévolného zasahování

¹⁴ Například jde o absolutní neplatnost podle ustanovení § 38 odst. 1 OZ, přičemž zmíněné ustanovení je aplikovatelné i v případě, že osoba plně nezpůsobilá k právním úkonům (tj. i osoba nezletilá, pokud k uzavření smlouvy nedostačuje její vyspělost, resp. způsobilost k právním úkonům). Institutem ochrany slabší strany, tj. spotřebitele, je i právo na odstoupení od smlouvy v případě, že byla uzavřena mimo prostory obvyklé k podnikání dodavatele (ustanovení § 57 odst. 1 OZ). Na toto právo musí být kupující upozorněn.

¹⁵ Čl. 16 odst. 1 sdělení ministerstva zahraničních věcí č.104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Cituji z rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 3770/2011, ze dne 12. 12. 2012 „*Tvrzení týkající se osobního soukromí, není nikdo oprávněn - a to i kdyby tato tvrzení odpovídala skutečnosti - rozšiřovat. Zákon přitom nečiní rozdíl v subjektech, které jsou právem na ochranu osobnosti nadány (srov. výraz 'fyzická osoba' v ustanovení § 11 obč. zákoníku). Nositelem tohoto práva je tak i nezletilé dítě.*“

do korespondence. Aby mohlo dítě své právo aktivně využívat, je nezbytné, aby se primárně ke své zásilce vůbec dostalo. Je proto nepřijatelné, aby sama pošta stanovila interní pravidla, kterými by v podstatě právo dítěte omezovala. Takový zásah je možný výhradně na základě zákona. Navíc je třeba mít na paměti, že opatřením pošty může být omezeno i právo dítěte na rodinný život, jelikož prostřednictvím poštovních zásilek může dítě být rovněž v kontaktu s příbuznými či jinými osobami blízkými.

Nad rámec výše uvedeného považuji za důležité zdůraznit, že český zákonodárce přistoupil k explicitnímu stanovení práv dítěte ve vztahu ke korespondenci výhradně v zákoně o výkonu ústavní a ochranné výchovy. Nicméně i v tomto právním předpisu neumožňuje poště, aby dítěti zásilku nevydala. Pokud již zákon garantuje dítěti právo na udržování kontaktu s osobami blízkými formou korespondence, a v některých případech dokonce počítá s přijímáním a odesílání korespondence bez kontroly jejího obsahu, postrádá tedy pravomoc pošty zásilku dítěti vůbec nevydat zákonný podklad. Deklarovaná práva dítěte by se bez možnosti dostat se k zásilce stala jen prázdny pojmami.

[5] Diskriminace a ochrana důstojnosti

Diskriminací je odlišné, právem zakázané zacházení s lidmi v určitých oblastech života na základě rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, víry, náboženského vyznání či světového názoru. Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „antidiskriminační zákon“ nebo „ADZ“) rozlišuje diskriminaci přímou a nepřímou. *Přímou diskriminací* se rozumí jednání, při němž se s jednou osobou zachází méně příznivě než s jinou ve srovnatelné situaci, a to z důvodů, které zákon zakazuje, mimo jiné i na základě věku (ustanovení 2 odst. 3 ADZ). *Nepřímou diskriminací* je jednání, při němž se s někým zachází méně příznivě na základě kritéria, které je zdánlivě neutrální (ustanovení § 3 odst. 1 ADZ).

V tomto případě je diskriminačním důvodem věk, a to v oblasti poskytování služeb.¹⁷ Pojem poskytování služeb použitý antidiskriminačním zákonem je třeba vzhledem k účelu zákona (zajištění práva na rovné zacházení a zákaz diskriminace) vykládat široce. Proto nelze souhlasit s argumentací pošty, že poštovní smlouva je uzavřena mezi poštou a odesílatelem a jednání pošty vůči příjemci je irelevantní. Tento pohled sice odpovídá zákonu o poštovních službách a tradičnímu náhledu na závazky, jakožto vztahy o dvou stranách, obvykle se vzájemnými povinnostmi. V této perspektivě lze s vyjádřením pošty souhlasit. Smyslem antidiskriminačního zákona ale není regulovat obchodní vztahy, nýbrž zajistit fyzickým osobám rovné zacházení, tedy chránit jejich důstojnost. Představuje konkretizaci ústavně zakotvených práv na rovné zacházení a respekt k lidské důstojnosti.¹⁸ K dosažení sledovaného účelu je proto nezbytné pojem „poskytování služeb“ vztahovat nejen k objednateli služby, ale ke všem osobám, které jsou poskytováním služby dotčeny. Není tak vyloučeno, že by se poskytovatel služby dopustil diskriminace i neznámé třetí osoby. Opačný výklad, navrhaný poštou, že zákaz diskriminace při poskytování služeb se vztahuje pouze na poživatele služby, by nešetřil smyslu a účelu zákona,

¹⁷ Ustanovení § 1 odst. 1 písm. j) ADZ.

¹⁸ Srov. čl. 1 Listiny základních práv a svobod.

který je nezbytné ctít,¹⁹ ale vedl by i k absurdním závěrům, jako například, že lidská důstojnost je chráněna pouze když jde o platícího zákazníka.

Na závěru, že se v daném případě jedná o nerovné zacházení ve smyslu ADZ, nemění nic ani ustanovení § 7 odst. 1 ADZ, stanovící formy oprávněného rozdílného zacházení mj. v přístupu ke službám a při jejich poskytování na základě věku.²⁰ Zmíněné ustanovení totiž stanoví výjimku ze zákazu diskriminace tehdy, je-li rozdílné zacházení zdůvodněno legitimním cílem a jsou-li prostředky k jeho dosažení přiměřené a nezbytné. V daném případě ale tyto podmínky splněny nejsou. Jak jsem vyložil výše, o oprávněnosti cíle posuzovaného počínání, jakož i o nezbytnosti podmínky přijetí zásilek až od věku 15 let lze mít důvodné pochybnosti, které pošta svým vyjádřením nevyvrátila. Praxe pošty je proto diskriminační ve smyslu ADZ.

D - Průzkum podmínek ostatních poskytovatelů poštovních služeb

Protože pošta není jediným subjektem poskytujícím poštovní služby, považoval jsem za vhodné provést drobný průzkum obchodních podmínek ostatních subjektů. Cílem průzkumu bylo porovnat podmínky kladené na osobu příjemce ostatními subjekty.

[1] **A, s. r. o.**

IČ: aaa , sídlem: bbb

Příjemce je definován jako „*subjekt, který je na zásilce označen jako Příjemce*“, jak uvádí oddíl a bod bb Všeobecných obchodních podmínek. Podle oddílu c těchto podmínek může být zásilka předána příjemci, pokud prokáže znalost čísla zásilky a hesla a písemně potvrdí převzetí zásilky, případně uhradí příslušnou částku. Žádné další ustanovení omezující osobu příjemce nenalezneme. Dospěl jsem k závěru, že společnost A , s. r. o., se nedopouští diskriminace z důvodu věku při poskytování služeb.

[2] **B, s. r. o.**

IČ: ccc, sídlem: ddd

Příjemce je definován jako „*adresát, popřípadě jiná osoba, které má nebo podle Poštovních Podmínek může být Zásilka vydána*“ (čl. d bod e Všeobecných poštovních a obchodních podmínek). Způsob předání zásilky příjemci upravuje čl. f podmínek, podle něhož může být zásilka vydána „*fyzické osobě, která prokáže, že je adresátem, nebo fyzické osobě, která má k dispozici razítko adresáta nebo se zdržuje v bytě, kanceláři, provozovně nebo jiné uzavřené prostoře označené názvem, nebo jménem a příjmením adresáta nebo příjmením shodným s příjmením adresáta a která je*

¹⁹ Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97 „*mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně, nebo v důsledku nevdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity.*“

²⁰ Podle tohoto ustanovení diskriminací není rozdílné zacházení z důvodu pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru ve věcech uvedených v § 1 odst. 1 písm. f) až j), pokud je toto rozdílné zacházení objektivně odůvodněno legitimním cílem a prostředky k jeho dosažení jsou přiměřené a nezbytné.

ochotná ji převzít“. Obchodní podmínky neobsahují žádné další ustanovení, které by omezovalo příjemce zásilky. Ani společnost B, s. r. o., se tedy nedopouští diskriminace z důvodu věku.

[3] C, s. r. o.

IČ: eee, sídlem: fff

V oddíle g. bodu h. obchodních podmínek je příjemce definován jako „*osoba, která je na zásilce jako adresát, resp. příjemce příkazcem nebo odesílatelem označena*“. Oddíl i. bod j. obchodních podmínek specifikuje podmínky, za nichž dojde k předání zásilky. Tato má být předána osobě, která prokáže svou totožnost a u níž nejsou pochybnosti o její příslušnosti k příjemci. Totožnost může být prokázána občanským průkazem nebo cestovním pasem. Obchodní podmínky neobsahují žádné další ustanovení, které by omezovalo příjemce zásilky. Dospěl jsem proto k závěru, že společnost C, s. r. o., se nedopouští diskriminace z důvodu věku.

[4] D, s. r. o.

IČ: ggg, sídlem: hhh

Způsob předání zásilky příjemci upravuje bod k. zasilatelských podmínek (dále jen „obchodní podmínky“). Ten stanoví, že zásilka může být doručena příjemci, nebo „*jakékoliv jiné osobě, o které lze předpokládat, že je oprávněna k přijetí zásilky jménem příjemce*“. Obchodní podmínky neobsahují žádné další ustanovení, které by omezovalo příjemce zásilky. Ani společnost D, s. r. o., se nedopouští diskriminace z důvodu věku.

[5] E, s. r. o.

IČ: iii, sídlem: jjj

Příjemce je v podmínkách²¹ definován jako „*osoba, jejíž jméno je uvedeno na mezinárodním (leteckém) Nákladním listu jako příjemce*“. Způsob předání zásilky příjemci upravuje oddíl k těchto podmínek, podle něhož může být zásilka příjemci nebo „*jiné osobě, která je zřejmě oprávněna jménem a na účet příjemce převzít zásilku*“. Další ustanovení, která by omezovala příjemce zásilky, nenalezneme. Také v případě společnosti E, s. r. o., lze uzavřít, že se nedopouští diskriminace z důvodu věku.

Z provedeného průzkumu vyplynulo, že pravidlo výdeje tzv. zapsaných zásilek pouze osobám starším patnácti let není běžnou obchodní praktikou.

E - Závěry

I.

²¹ Přepravní podmínky F pro Evropu, střední východ, Indický subkontinent a Afriku.

Zákaz diskriminace při poskytování služeb nezavazuje poskytovatele služeb k rovnému zacházení pouze s kontrahentem, ale ukládá mu poskytovat služby nediskriminujícím způsobem, tj. tak, aby nebyla dotčena důstojnost žádného člověka.

II.

Je-li součástí právního úkonu podmínka, jež vede k diskriminaci ve smyslu antidiskriminačního zákona, je tato část úkonu absolutně neplatná pro rozpor se zákonem, nevyvolá tudíž žádné účinky a nelze se na ni odvolávat.

III.

Praxe, podle níž pracovníci poskytovatele poštovních služeb, nevydávají osobám mladším patnácti let objednané zboží, je přímo diskriminační na základě věku podle ustanovení § 1 odst. 1 písm. j) ve spojení s ustanovením § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona. Současně se může jednat o správní delikt spočívající v neodůvodněném znevýhodnění části zájemců o poštovní služby ve smyslu ustanovení § 37a odst. 3 písm. c) ve spojení s ustanovením § 33 odst. 4 zákona o poštovních službách.

IV.

Dítě má právo na ochranu soukromí, pod které se řadí rovněž zákaz svévolného zasahování do korespondence. Aby mohlo dítě své právo aktivně využívat, je nezbytné, aby se ke své zásilce vůbec dostalo. Je proto nepřijatelné, aby držitel poštovní licence stanovil interní pravidla, kterými by v podstatě právo dítěte omezoval. Takový zásah je možný výhradně na základě zákona. Navíc je třeba mít na paměti, že opatřením držitele poštovní licence může být omezeno i právo dítěte na rodinný život, jelikož prostřednictvím zapsaných poštovních zásilek může dítě být v kontaktu s příbuznými či jinými osobami blízkými.

Mé právní závěry jsou v uvedené věci zřejmé. Jinými slovy říkám, že věk, a s ním související způsobilost k právním úkonům, má vliv především na platnost, či neplatnost kupní smlouvy. Není na přepravci, aby uvedenou podmínkou zasahoval do smluvní svobody a *de facto* na místo soudu předem zpochybňoval platnost uzavřené smlouvy, která se ho netýká.²²

Ať už jde o osobní nebo obchodní zásilku, pošta je pouze zprostředkovatelem kontaktu mezi dvěma osobami, které jsou zpravidla již spojeny i jinými vztahy. Tohoto svého postavení by se tedy měla držet a nezasahovat do soukromých vztahů fyzických osob tím, že bude filtrovat, které zásilky nezletilému předá přímo a které skrze zákonné zástupce. Držitel poštovní licence se takového jednání musí zdržet i s ohledem na ústavně zaručená práva dětí na ochranu jejich soukromého a rodinného života.

Stanovení věkové hranice pro příjem zapsaných zásilek považuji za **přímou diskriminaci z důvodu věku**. Ve věci je nerozhodné, že diskriminovanou osobou není smluvní strana; diskriminovaným je nezletilý, jemuž je znemožněno převzetí zásilky.

²² Vyjma toho, že přepravuje předmět uzavřené smlouvy.

Zprávu o šetření zasílám řediteli poskytovatele poštovních služeb, pro region Y., a dovoluji si ho požádat, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. O svých zjištěních a závěrech informuji rovněž stěžovatele.

JUDr. Stanislav K ř e č e k v. r.
zástupce veřejného ochránce práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)